

CHÚT GÌ LÀM NHỚ?

Tháng 5, phố biển. Trong mấy buổi trưa Chủ nhật ở đây, tôi lái xe đưa đưa cháu đến hồ bơi. Bơi với “club”, từ 12:30g đến 13:30g. Hồ bơi cách nhà khoảng 10 phút đi bộ thôi nhưng tôi muốn đưa cháu. Không chỉ vì sợ nắng gắt làm mệt thằng bé mà còn vì tôi muốn có cơ để chạy lòng vòng, tìm lại cái không gian (như) của riêng mình. Chỉ một mình mình! Như những ngày này, cách đây đúng 5 năm. Những ngày mà không chỉ có chiều Chủ nhật mới buồn, mà là từ sáng đến tối, từ thứ Hai đến Chủ nhật, tuần này qua tuần khác. Trong mấy tháng liền, cả nước bị “cấm cung” vì đại dịch Covid! Những ngày thê thảm đó, tuy chỉ có 60 phút được “phép” lang thang trên những con đường gần nhà nhưng tôi rất thích. Đó là khoảng thời gian trong ngày mà lòng tôi thật bình yên, không nghĩ ngợi điều chi, không lo lắng chuyện gì. Một mình qua những con đường vắng, những khu phố im. Mà cứ tưởng đang đi giữa “giang sơn” mình, “lòng giắt sẵn ít hoa thơm tưởng tượng.” –(Huy Cận)

Tháng 5, phố biển. Trưa Chủ nhật, nắng chói mắt trên những đường phố vắng tanh, những cửa tiệm đóng kín, những hàng quán im lìm. Phần vì đang giờ ăn trưa. Phần vì thiên hạ đã túa nhau ra biển. Phố biển Chủ nhật là hai vầng trăng khuyết: nửa ngủ yên trong phố, nửa nhộn nhịp ngoài bãi. Ở đó, tiếng trẻ đùa vang. Tiếng người cười nói. Tiếng chân chạy bộ. Thảm cỏ xanh. Bãi cát vàng. Quán ăn đầy người. Cặp kính mát. Chai bia lạnh. Người ngồi quán ngắm người ngoài quán, nhất là những người trượt sóng ngoài xa. Nói đến trượt sóng là nói đến vùng biển miền tây nước Pháp với hai miệt trứ danh là bắc “Bretagne” và, nhất là, nam “Côte (des) Basques” với 2 nơi nổi tiếng về trượt sóng, là Biarritz và Hossegor. Trên lề đường ở khu “la chambre d’amour” (Anglet), như Hollywood, có lưu lại dấu chân (trên ciment) của những tay trượt sóng nổi tiếng đã ghé qua đây. Như Kai Lenny (Mỹ/7 lần vô địch thế giới về ván chèo đứng (stand-up paddle SUP); 2 lần vô địch “pro” ở Hawaii Island Finals SUP; vô địch giải “Nazaré Tow Surfing Challenge” (2020). Như Mick Fanning (Úc/vô địch thế giới 2007, 2009, 2013), v.v.

“la chambre d’amour” / Anglet

Tôi không rành về surf, nhưng nghĩ, nếu Biarritz được gọi là “thủ đô” trượt sóng ở Pháp vì đó là cái nôi của môn thể thao này thì Hossegor được dân surf thế giới xem là “thủ đô trượt sóng Châu Âu”. Có lẽ vì du khách trượt sóng (đa số là giới trẻ) thì không chỉ cần “sóng” mà cũng cần sóng nữa. Anh trượt ngày nhưng anh cũng phải sóng về đêm. Mà đòi sóng ở Biarritz rất đắt đỏ. Nên dân “bụi” trượt ngoại quốc chọn Hossegor nhiều hơn. Phở–(trượt)–sóng, đôi khi, không là phở–(đề)–sóng!

Tháng 5, phố biển. Những buổi sáng nắng khô, những buổi chiều gió ướn. Không gian như lòng người. Mưa đó. Rồi nắng đó. Sau bữa cơm chiều, mới còn nhớn như “hóng gió” ngoài sân, thì chỉ vài giờ sau, đã nghe mưa tí tách hiên ngoài. Trước đây tôi cứ ngỡ là vùng đông–bắc Bretagne nhưng không, tây–nam “pays Basque”, nhất là Biarritz, mới là thành phố mưa nhiều nhất Pháp! Đó là lý do vì sao cây cỏ ở đây rất xanh. Và người ở đây cũng rất tươi mát, mẫn mòi (nhờ gió biển).

Tháng 5. Ở phố biển tôi nhớ về phố núi. Trước 1972 tôi chưa nghe danh từ “phố núi”. Có phố–buồn–Phạm–Duy (1954), phố–đêm–Tâm–Anh (phố đêm đèn mờ giăng giăng/1968), nhưng không có “phố núi”. Nói đến “phố–núi” là nói đến Pleiku. Mà không là Ban Mê Thuột, Kontum hay Đà Lạt: cũng là những thành phố cao nguyên miền Trung.

Pleiku: thành phố “văn võ song toàn”. Võ: Pleiku có nhiều căn cứ quân sự của Hoa Kỳ, VNCH, của Sư đoàn 6 Không Quân VNCH, nhất là bản doanh của Bộ Tư Lệnh Quân Đoàn II, nơi mà vị Tư Lệnh cuối cùng cũng là vị chỉ huy cuối cùng trước khi Quân Đoàn tan rã! Văn: Pleiku là nơi sinh sống hay đã từng sống (từng đóng quân), đã ghé qua của nhiều cây bút nổi tiếng. Như Lê Uyên Phương viết ca khúc đầu tay “Buồn đến bao giờ” (1960) ở đây. Như những “từng bước từng bước thềm / hoa vòng rừng tuyết trắng...”, “Anh cho em mùa Xuân. Nụ hoa vàng mới nở. Chiều đông nào nhưng nhớ”, v.v. của người Pleiku Kim Tuấn (Vĩnh Khuê). “Rồi Nguyễn Bắc Sơn, Hoàng khởi Phong, Hoàng Khai Nhan, Thái Tăng An, Võ Ý, Phan Lạc Giang Đông, Nguyễn xuân Thiệp, Lâm hảo Dũng, Lê thị Ý, Du tử Lê, Cao thoại Châu, v.v. Và Vũ hữu Định”.

Đọc những câu thơ của Kim Tuấn:

*“... Buổi chiều ở Pleiku
Buổi chiều nghe mưa bay trên đầu ngọn núi
Buổi chiều như mọi buổi chiều
Tiếng phi cơ, tiếng xe và tiếng súng
Anh còn tiếng nào để nói yêu em...”*

của Nguyễn Bắc Sơn:

*“... Đồi lang bạt của một người lính thú
Sáng hôm qua tôi là người thiếp ngủ
Đi một mình lên xuống phố mù sương
Phố núi kia ơi, phố có con đường
Lên xuống dốc tìm không ra bạn hữu...”*

Hay của Nguyễn mạnh Trinh:

“Ừ mai tao lên Pleiku

*Đêm cảm hơi đá ngày mù núi xanh
Uống say quên mộng quán quanh
Về nơi gió cát cũng đành cuộc chơi
Ừ mai cánh võ ngang trời
Ngóng thiên thu một cõi đời tịnh yên
Máu xương mãi chuyện ưu phiền
Còn đâu tiếng gọi cho em miệt mài
Ừ mai súng khoác lên vai
Ngấn ngơ phố núi những ngày đao binh...”*

v.v.

Người ta có thể gọi Pleiku là phố–lính nếu không có bài thơ “Chút gì để nhớ”, đăng trên tuần báo Khởi Hành, số 130 (25/02/1971) (*) của Vũ Hữu Định (tên thật Lê Quang Trung 1942–1981). Dù “phố–núi” xuất hiện trong nhiều bài thơ nhưng chính Vũ Hữu Định, qua “Chút gì để nhớ”, mới làm cho “Pleiku” trở nên “Phố Núi”: Phố–núi là Pleiku!

chút gì để nhớ

VŨ HỮU ĐỊNH

phố núi cao phố núi đầy sương
phố núi cây xanh trời thấp thật buồn
anh khách lạ đi lên đi xuống
may có em mà đời còn dễ thương

em Pleiku má đỏ môi hồng
ở đây buổi chiều quanh năm mùa đông?
nên em tóc ướt và mắt ướt
nên em mềm như mây chiều trong

phố núi xuôi phố núi trời gần
không có đường xa nên phố tình thân
đi dăm phút đã về chốn cũ
một buổi chiều lòng chợt bàng hoàng

TRANG 8 ●

xin cảm ơn thành phố có em
xin cảm ơn một mái tóc mềm
mai xa lắc trên đôn biên giới
còn một chút gì để nhớ dễ quên.

trông non

ĐINH MẠC

người đi biệt dạng tháng năm
mấy mùa mưa lạnh trắng rằm đôi chân
lòng mây trôi mấy thu phân
chờ non hồng bề nghe gầu diêm sương.

SỐ

Nhưng “phố – núi” sẽ không nổi tiếng, và không phổ biến, nếu không có những nét nhạc Phạm Duy. Một ca khúc phổ thơ, thường, ít khi đúng với nguyên bản. Có khi nhạc sĩ lấy đoạn/câu này, bỏ đoạn/câu khác, lặp đi, lặp lại một câu (“ngủ đi em, mộng bình thường / ngủ đi em, mộng bình thường”, v.v.), thay đổi cấu trúc bài thơ, có khi lại thêm vào những chữ của mình. Điều này đã không có với “Còn chút gì để nhớ”, như nhạc sĩ đã ghi lại trong hồi ký “Vang vọng một thời – mùa hè (2012)”:

“Năm 1972, tôi đi Pleiku để nghiên cứu nhạc Tây Nguyên. Trong một tuần lễ ở đó, tôi được gặp vài nhà thơ trẻ bị động viên đang đóng quân tại miền biên giới này. Lúc đó tình lý Pleiku còn nhỏ hẹp lắm. Một nhà thơ trẻ, Vũ Hữu Định, đã mô tả cái thành phố ‘đi dăm phút đã về chốn cũ...’ trong một bài thơ rất dễ thương. Tôi phổ nhạc ngay lập tức, không thêm thắt hay sửa đổi một chữ nào trong bài thơ. Cũng vì tôi đang nghiên cứu nhạc Thượng nên tôi dùng ngay ngữ cung có bán-cung (do mi fa sol si do) trong phần giai điệu.”

Chuyện nhạc sĩ “phổ nhạc ngay lập tức, không thêm thắt hay sửa đổi một chữ nào trong bài thơ”, theo tôi, là điều dễ hiểu. Bởi vì những câu thơ, đọc lên đã là nhạc, là những nốt xuống lên, trầm bổng, như những con đường phố–núi. Bài thơ, với những câu 7 chữ phố núi cao / phố núi đầy sương), 8 chữ (phố núi cây xanh / trời thấp thật buồn) nối tiếp nhau, đã làm nên nhịp điệu $\frac{3}{4}$. Nhưng phổ cho... hay (như ca khúc) lại là một chuyện khác! Rất khác!

Tuy nói vậy, nhưng Phạm Duy cũng đã thay đổi tí ti nguyên tác. Như đã dời chữ “mà” trong “may có em mà đời còn dễ thương” thành “may mà có em / đời còn dễ thương” hay

“nên em tóc ướt và mắt ướt” thành “nên tóc em ướt và mắt em ướt”. Rồi: “phố núi xuôi, phố núi trời gần / không có đường xa nên phố tình thân” thành “phố núi cao, phố núi trời gần / phố xá không xa nên phố tình thân” (câu sửa hay hơn nguyên bản). Hoặc thêm chữ “nao”, thay “chợt” bằng “vẫn”. Từ “một buổi chiều lòng chợt băng khuâng” thành “một buổi chiều nao, lòng vẫn băng khuâng”.

<https://www.youtube.com/watch?v=fik0M1DWmo>

Còn chút gì để nhớ

Thơ của Vũ-hữu-Định
(Vô-Phiên sưu tập)
Ca khúc Phạm-Duy

Chậm, êm

Phố núi cao Phố núi đây
sương Phố núi cây xanh Trời thấp thật buồn! Anh khách lạ đi lên đi
xuống May mà có em Đồi còn để thương! Em plei - ku má dỏ m-i
hông ở đây buổi chiều quanh năm mùa đông! Nén tóc em ướt và mắt em
ướt Nén em mềm như mây chiều trong! Phố núi cao Phố núi ; trời

Giấy phép số 4491 B&S/PT/PHNT
ngày 24-12-1972

Cấm trích dịch in tại
dưới mọi hình thức

Theo lời kể của ông Trương điện Thắng (trong nước): “... trong buổi ăn tối, Phạm Duy kể, ông đến chơi nhà Võ Phiến nhưng bạn đi vắng. Lân la chờ bạn trong phòng viết, thấy cuốn sổ tay bỏ ngõ, ông giở vài trang đọc và bắt gặp bài thơ. Lúc đó, tôi chưa biết anh Định là ai nhưng nhịp điệu và ngôn ngữ bài thơ làm tôi nảy ra ý định phổ nhạc. Cả năm sau, Vũ Hữu Định đến thăm tôi thì tôi mới biết anh ấy còn rất trẻ, hiền lành...”. Trong bản (sheet) nhạc “Còn chút gì để nhớ” (24/12/1972), nhạc sĩ cũng đã ghi: “Thơ của Vũ hữu Định (Võ Phiến sưu tập)”. Như thế, dù đã có ý định phổ nhạc bài thơ hôm đọc ở nhà ông bạn Võ Phiến (1971?/1972?) nhưng ca khúc chỉ được viết sau khi nhạc sĩ gặp “vài nhà-thơ-quân-nhân trẻ” đang đóng quân ở Pleiku (??/1972)?

Ông Trương điện Thắng cũng nói thêm về cái chết của ông Vũ (rằm tháng giêng 1981): “... Thường, sau những cuộc uống say như tử, Định lại có thói quen phải về nhà với vợ con. Lần cuối cùng, Định đã ‘ra đi’ trong tâm thức ‘trở về’ đó, khi bước hẫng từ một sàn bê tông không lan can, cao bốn mét và rơi xuống đất”!

Tháng 5. Từ phố biển tôi trở về phố thị! Trở về với nhịp sống hằng ngày! Những hàng xe nối đuôi. Tiếng động cơ vút qua. Những bước chân hối hả. Những tia mắt mệt mỏi. Nơi tôi ở, vẫn có những trưa Chủ nhật hiền hòa, yên vắng. Vẫn, bóng tôi cùng bóng nắng, đi lang thang trên đường! Dù từ mấy năm nay, mỗi năm, luôn vài chuyến “đi–Nam–về–Bắc”. Nhưng không biết sao, bao giờ như bao giờ, khi từ phố biển trở về phố thị lần nào, cũng vẫn có chút gì đó khuấy động trong tôi! Có phải vì ở đây tôi không thấy màu xanh đại dương, màu cát vàng mịn, không ngửi được mùi gió biển, không nghe tiếng sóng rì rào.

Nên chi lòng: có chút gì cứ làm vương, làm nhớ?!

BP

28/05/2025

Tác giả ghi chú:

[*] <https://tranhoaitu42.com/2021/04/22/xuat-xu-tu-mot-bai-tho-cua-vu-huu-dinh-chut-gi-de-nho>

nguồn: internet eMail by th chuyển

*Đăng ngày Thứ Năm, May 29, 2025
tkd Khoá 10A–72/SQTB/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH*